

gives tilladelse til drift af en biograf – dog med den også nu eksisterende mulighed for dispensation fra kulturministerens side.

Med hensyn til kapitalanbringelse i biografer, står tilhængerne af en form for friere biografnæring fast på den nuværende lov om, at personer med tilknytning til udlejning eller produktion af film ikke må investere i eksisterende biografer, mens fortalere for en bevarelse af bevillingssystemet til gengæld ønsker denne indskrænkning sløjft.

Ved eventuel overgang til friere biografdrift skal der tages hensyn til nuværende bevillingshavere. Bortfald af bevillinger vil formentlig betyde, at mange ejere af biograflokaler selv ønsker at udnytte disse, siger udvalget, hvorfor der foreslås, at nuværende bevillingshavere i en vis årrække, 10 år, kan hindre at de pågældende lokaler udnyttes til biografdrift af andre. Dog ikke, hvis bevillingshaveren forinden opgiver driften eller hans lejemaal bringes til ophør på grund af misligholdelse.

Med hensyn til sikring af enker efter bevillingshavere, er begge grupper enige om, at en vis sikring bør finde sted.

I forslaget til bortfald af bevillingssystemet bortfalder som noget selvfølgelig bevillingsafgiften, mens tilhængere af bevillingssystemet anstændigvis ikke har kunnet få sig til at foreslå, at monopolretten skulle være gratis. I stedet foreslås det, at bevillingsafgiften ved en revision af bevillingsloven kun skal beregnes af biografens overskud på billetsalg samt indtjening ved forevisning af reklamefilm, mens andre indtægter (fra chokoladekiosker, tobakskiosker etc.) bør holdes udenfor, når bevillingsafgiften beregnes.

Efter hvert af de to forslag er der kommentarer og mindretalsudtalelser.

Dejligt som vore dejlige biografdirektører overholder vore dejlige love

Af Bjørn Rasmussen,
amanuensis og filmhistoriker

I »Lov om film og biografer«, vedtaget af folketinget ved 3. behandling den 21. maj 1964, står der i kapitel 1 om Biografbevillinger i § 7 følgende:

»Det påhviler bevillingshaveren (lederen) ved valg af film at drage omsorg for, at kulturelt og kunstnerisk værdifulde film forevises. Han må ikke ved nogen aftale være forhindret i frit og uafhængigt at bestemme over biografens repertoire og øvrige ledelse.«

I en tid, hvor der så ofte klages over misligholdelser af lovenes skikkelige ord, er det velgørende at se, hvor redeligt denne paragraf efterleves af de danske biografledere. Hvor ville det ikke være nemt for dem at skyde kritik over repertoiret fra sig med ordene »Jamen, publikum kommer ikke til de gode film, de vil kun se det, vi spiller, og ingen vil vel forlange, at vi skulle gå fallit for at glæde nogle få kunstglade«. De behøver slet ikke at imødegå nogen kritik, for de samler sig jo alle som én om de film, loven gerne vil have, at de viser. Både i København og i provinsen. Ingen kvalitetsfilm nægtes nogen sinde en chance på de danske biografer, og skulle der fra tid til anden smutte en underlødige ting frem på lærrederne, er ingen mere kede af det end biograflederne.

Når derfor unge hedsporer alligevel vover at kritisere licensindehavernes repertoirevalg, taler disse langhårskæggede mod bedre vidende.

Leve kunsttemplerne og deres frygtløse kamp mod det vulgære, billige og flade! Hurra, fordi de uden tanke om egen vinding til punkt og prikke efterlever lovens bogstav og lovens ånd, netop fordi de er sig deres ansvar bevidst!

Produktionsbevillingerne

Af Claus Ib Olsen

Det fremgår af filmloven, at produktionsselskaber eller enkeltpersoner, som driver biograf kan fritages for at svare bevillingsafgift. Det fremgår tillige af loven at denne lempelse kan bortfalde, hvis betingelserne om en kunstnerisk produktion ikke overholdes (§ 24, stk. 6). Der er i dag tildelt følgende produktionsbevillinger: Henning Carlsen (Dagmar), Nordisk (Palads), ASA (Kinopalæet), Saga (Saga) samt Palladium (Palladium).

Det vil sige at disse producenter hvert år slipper for at betale et relativt stort beløb, som andre bevillingshavere må erlægge.

Lovens bemærkning om at en sådan fritagelse kan finde sted, er administreret på en sådan måde, at det i virkeligheden finder fritagelse sted i alle de nævnte tilfælde. Da denne notits ikke skal være insinuant skal blot fremlægges et par eksempler på, hvorledes denne ordning i praksis fungerer. Lad os se på de to sidstnævnte selskaber: Saga og Palladium. Efter aftale med kulturministeriet er disse fritaget for afgiften mod hvert år at indspille 2 eller 3 kunstnerisk værdifulde film. Ved årets slutning skal kulturministeriet have besked om de producerede film og på baggrund af denne indberetning, afgøre om der blandt de indspillede film er de 2 eller 3, der kan berettigede til den nævnte fritagelse.

Hadde man i 1968 været i kulturministerens sko, havde man modtaget følgende rapport: Saga: Produceret 2 spillefilm, »Jeg elsker Blåt« og »Min søsters Børn vælter Byen«. Palladium: »Stormvarsel« »samt »Uden en Trævl«. Hvis man stadig forestiller sig i kulturministerens sko, havde man derefter erklæret, at man for begge producenters vedkommende havde anset de omtalte film for værende af en sådan kunstnerisk og kulturel værdi, at de berettigede til fritagelse for bevillingsafgiften.

Kulturministeren havde derefter tilgodeset de to producenter med et beløb, der må anslås til et sted mellem to og tre hundrede tusinde kroner. (Kulturministeren ville samtidig have kendt det eksakte beløb, det gør vi desværre ikke, da disse tal af ministeriets embedsmænd tilbageholdes som interne.)

Ikke mindst biografdirektørerne har skylden for at bevillingssystemet må ophæves

Af Philip Lauritzen

Bevillingssystem eller ikke – betænkningen byder ikke på mange overraskende argumenter i denne problemstilling. Det 19 mands store udvalg har delt sig helt konsekvent i én lejr med alle biograffolkene og én med bl. a. alle embedsmændene (se side 34) og med en biografinspektør som tungen på vægtskålen. Det endelige resultat af den kamp, der uden tvivl har været om hans stemme, blev, at han bøjede sig for sine arbejdsgivere, biografdirektørerne, og dermed satte solidariteten med sine medfunktionærer over styr. 10

for bevillingssystem – 9 mod, det var næsten til at forudse. Ingen havde vel for alvor troet at biografdirektørerne ville give afkald på deres monopol – uanset hvor meget en del af dem har været med til at sjofle det.

I betænkningen står der bl. a., at »opretholdelse af bevillingssystemet« ifølge de medlemmer, der går ind for det, er »en nødvendighed, hvis filmen skal kunne opfylde sin kulturelle funktion i samfundet«. Og videre at biograferne bør ledes af personer, der er »i besiddelse af sådanne kvalifikationer, at de skønnes at ville lede biograferne med hensyntagen til filmens kulturelle betydning«. Ja, de er dygtige til at få de rigtige ord frem. En af dem, direktør Ernst Klinker, har ellers en noget anden tone på, når han gejler sine frænder i Biografteaterforeningen for Provinsen op. Ifølge Biografbladet sagde han f. eks. på den nyligt afholdte jubilæumskongres, hvor han gik af som formand, om dansk film: »Det store tal af de danske film, der er fremstillet i de sidste par år, er efter publikums mening af så ringe interesse, at det er en belastning for teatrenes økonomi, hvor det før var gevinst. Efter vor mening er det Filmrådet og Filmfonden, der må tage det store ansvar for fremkomsten af alle disse – set fra en biografmands side – elendige avancerede mere eller mindre pornofilm, som ingen mennesker gider se – bortset fra visse sydamerikanske stater, hvor de sælges som varmt brød...« – Hensyntagen til filmens kulturelle betydning? – Hvis det er for at sikre at vi får dygtige biografdirektører, så kan det ikke siges kraftigt nok, at bevillingssystemet ikke er nogen løsning, selvom det burde være det. Ovenfor ironiserer Bjørn Rasmussen over biografernes repertoire og Claus Ib Olsen kritiserer administrationen af produktionsbevillinger – i begge tilfælde eksempler på, hvordan den nuværende filmlovs bestemmelser med kunst og kultur sjoffles af biografdirektørerne og hvordan kulturministeren tillader det. Tilsyneladende er det en minister beskåret at negligere loven, noget andre normalt kommer i retten for.

Det korte af det lange er, at loven ikke er nogen garanti for et seriøst filmrepertoire. I realiteten er der derfor ikke nogen fordel i at opretholde bevillingssystemet. I visse tilfælde er det endda årsag til at repertoiret direkte er dårligere,

fordi monopolet kommer til at fungere som en institutionalisering af en enkelt forevisningsform, biografens, samt bliver et smagsdiktatur, biografdirektørernes. Heldigvis er der forskellige direktører, nogle endda meget åbne og »kulturelle«, men også for dem lægger formen en grænse for deres muligheder. Og hvordan kan man egentlig tillade sig at bestemme ved lov, at film og biograf er to uadskillelige størrelser? Film, der i dag ikke har mulighed for at blive vist i en biograf, har simpelthen ikke mulighed for at blive vist offentligt. I hvert fald ikke uden samtidig et retsligt efterspil for arrangørerne. Film bør kunne vises offentligt alle mulige steder. En instruktør bør ikke være afhængig af en Klinker eller en anden biografdirektør. Han skal heller ikke være nødsaget til at oprette en filmklub, men skal kunne leje en sal og tage entré. Og selvom en ophævelse af bevillingssystemet skulle føre til de så frygtede kæder, så er det mindre væsentligt, hvis alternativet til gengæld er en fastlåsen af filmmiljøet som man ser det nu. Der er vitterlig en lang række film, som fordrer forevisningsformer – f. eks. med mange apparater og billeder på fem vægge – biografen med sine fastboltede forevisere og stolerække simpelthen ikke kan vise.

Biografernes dårlige økonomiske vilkår og publikums svigten spiller ofte ind i argumenterne for et bevillingssystem. Biografdirektørerne har hidtil kunnet overbevise folketings og offentligheden om, at den eneste mulighed for at overhovedet at få filmkunsten ud til folk var, at man beskyttede sidste led i formidlingsprocessen. Det kan være rigtigt i visse sammenhænge, og visse meget progressive biografdirektører har måttet finde sig i at trække et af de økonomisk korte strå, men generelt synes problemet et helt andet: at danske biografdirektører simpelthen er for dårlige, for uengagerede, for uvidende og for gridske. Hver gang en biograf må lukke hyles der op, men det behøver ikke være så galt endda. For det første står filmen i dag helt anderledes placeret end i 30'erne, og det må man om ikke andet blot tage til efterretning som en historisk kendsgerning, og for det andet er det langt fra sikkert, at der er tale om noget kulturelt tab. Man skal være biografdirektør for at være overbevist om sin egen uundværlighed.

QUO VADIS KULTURMINISTER?